

ФАКТОРИ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

Михайленко Д.Г., Товстуха А.В.

В період формування ринкових відносин в Україні, в умовах мінливості політичних, економічних та соціальних факторів система управління фінансовим станом підприємств потребує змін. Відсутність досвіду роботи у конкурентному середовищі призвела до виникнення та поглиблення кризових явищ на вітчизняних підприємствах. В Україні 90% проваджень у справі про банкрутство закінчуються ліквідацією підприємства. У зв'язку з цим виникли необхідність регулювання банкрутства на державному рівні, потреба у розробленні системи діагностики і запобігання банкрутству, а також стратегій виходу з кризових ситуацій на самих підприємствах. Виконання зазначених завдань пов'язане передусім із розумінням сутності банкрутства як невід'ємного елемента ринкової економіки, який дозволяє перерозподіляти обмежені ресурси для ефективного їх використання, а також є засобом захисту майнових прав власників.

Ряд науковців розуміють банкрутство як юридичний термін: це визнання в судовому порядку неспроможності підприємства розрахуватися із своїми боргами. Інші автори визнають як економічну категорію: це фінансовий стан підприємства, пов'язаний з нестачею активів у ліквідній формі, з перевищенням витрат над виручкою від реалізації, з незадовільним співвідношенням між зобов'язаннями боржника і його активами тощо.

Прогнозування результатів господарської діяльності — найважливіший складник діяльності економічних служб будь-якого підприємства. У вітчизняній практиці прогнозування виробничої діяльності, як правило, здійснюється через розробку бізнес-плану, який переважно завершується фінансовим планом.

Вітчизняними та зарубіжними спеціалістами з фінансового аналізу розроблені методи та підходи щодо прогнозування ймовірності банкрутства. Але зарубіжні моделі Альтмана, Таффлер, Спрінгейта та інших були розроблені для умов, відмінних від тих, в яких функціонують господарюючі суб'єкти в Україні. Різниця полягає і в темпах інфляції, і в фазах ділового циклу, і у податковому кліматі, і в особливостях організації виробництва. Отже, для їх застосування

українськими підприємствами, дані моделі мають бути суттєво відкориговані.

Аналіз причин виникнення кризи на підприємствах України дасть змогу визначити основні шляхи їх подолання на державному рівні і на рівні окремого підприємства. Отримані в результаті аналізу значення показників все ж не дають змоги вичерпно відповісти на питання стосовно рівня загрози банкрутства суб'єкта господарювання, оскільки частина показників може не виходити за межі, що відповідають нормальному фінансовому стану підприємства, а інші виявляться у критичній зоні.

Фінансове оздоровлення неспроможних підприємств можливе завдяки аналізу причин виникнення банкрутства. В економічній літературі розрізняють численні та різноманітні чинники банкрутства, але серед них можна виявити дещо спільне, що дасть змогу їх згрупувати та класифікувати. Визначають зовнішні (екзогенні) фактори – це фактори, на які підприємство не може впливати взагалі, або вплив досить несуттєвий, і внутрішні (ендогенні) фактори, які залежать безпосередньо від організації роботи на підприємстві.

Банкрутство, як правило, це результат одночасного впливу зовнішніх та внутрішніх факторів. Так, в країнах із розвинутою ринковою економікою третина банкрутств викликана зовнішніми факторами, а дві третіх – внутрішніми. За оцінкою західних експертів, 90% різних невдач малих фірм пов'язано із некомпетентністю або недосвідченістю менеджерів, невмінням їх орієнтуватися в ринкових умовах, що веде до прийняття помилкових рішень і втрати позицій на ринку.

Кравцова Т.М. вважає, що однією із першопричин виникнення і розвитку банкрутства підприємств є зростання дебіторської заборгованості, що є “локомотивом” неплатоспроможності.

Деякі вчені відмічають, що в основі банкрутства підприємств лежать переважно фінансові чинники.

На нашу думку, на фінансовий стан українських підприємств в більшій мірі впливають зовнішні чинники. До найбільш значних слід віднести економічну нестабільність держави, фіскальну податкову політику, інфляційні процеси, взаємні неплатежі і інші. Важливим фактором впливу на фінансовий стан підприємства можна вважати недостатній розвиток науки і техніки.